

Eminescu și Ortodoxia. Sfânta Scriptură: punctul de plecare în alcătuirea unei viziuni eshatologice în poezie [I]

Începem astăzi o nouă serie de articole în care ne propunem să analizăm pe texte și să arătăm și publicului larg, felul în care Mihai Eminescu și-a impropiat poetic viziunea ortodoxă asupra lumii, înțelegeri ortodoxe, care sunt inserate în poemele sale uneori într-un mod evident, ca parafraze scripturistice mai ales, alteori într-un mod acoperit, metaforic și simbolic, care trebuie dedus din adâncurile de sens ascunse în imagini poetice.

Trebuie însă să menționăm că nu este un debut cu totul nou pentru noi, ci există și alte articole, formulate anterior, care s-ar putea înscrie foarte bine în această temă: [Eminescu și idealul feminin](#), [Doar un vers din Eminescu](#), [Eminescu împotriva arianismului manifestat în arta modernă](#), [Omul cu stea și omul cu noroc](#).

Ne referim așadar în articolul de față, doar la câteva versuri care sunt foarte cunoscute publicului larg, cu atât mai mult celui studios, din *Scrisoarea I*, versuri care dau foarte multe bătăi de cap celor care încearcă să le interpreteze, deși înțelesul lor e la îndemâna oricui. *A oricui* care deschide Sfânta Scriptură.

Sunt versuri din celebrul pasaj cu nuanță eshatologică, din *Scrisoarea I*, și anume:

Soarele, ce azi e mândru, el îl vede trist și roș
Cum se-nchide ca o rană printre nori întunecoși. (...)
Iar catapeteasma lumii în adânc s-au înnegrit,
Ca și frunzele de toamnă toate stelele-au pierit.

Vom reda mai jos, pentru cei care nu cunosc - și sunt destul de mulți - o parte din versetele din Sfânta Scriptură care au inspirat aceste versuri. Sunt versete profetice, care fac referire la sfârșitul acestei lumi, la Apocalipsă, și pe care vechea literatură ortodoxă în limba română le-a solicitat adesea, urmând unei tradiții patristice și bizantine îndelungate, în acest sens.

Isaia 34, 4: Toată oștirea cerului se va topi, cerurile se vor strânge ca un sul de hârtie și toată oștirea lor va cădea cum cad frunzele de viță și cele de smochin.

Ioil 2, 10; 3, 4: Înaintea lor tremură pământul, cerul se cutremură, soarele și luna se întunecă, iar stelele își pierd strălucirea lor.”; “Soarele se va întuneca și luna va fi roșie ca sângele, înainte de venirea zilei celei mari și înfricoșătoare a Domnului.

Matei 24, 29: Iar îndată după strâmtorarea acelor zile, soarele se va întuneca și luna nu va mai da lumina ei, iar stelele vor cădea din cer și puterile cerurilor se vor zgudui.

Apocalipsă 6, 12-13: Și m-am uitat când a deschis pecetea a șasea și s-a făcut cutremur mare, soarele s-a făcut negru ca un sac de păr și luna întreagă s-a făcut ca sângele, și stelele cerului au căzut pe pământ, precum smochinul își leapădă smochinele sale verzi, când este zguduit de vijelie.

Așadar, Eminescu numește cerul înstelat drept *catapeteasma lumii*, pentru că în Biserică tocmai catapeteasma cu icoanele Mântuitorului și ale Sfinților pictate pe ea, este chipul Împărăției Cerurilor, în care strălucesc Soarele Hristos și stelele Sfinților.

Și această catapeteasmă a cerului văzut se va întuneca la sfârșitul lumii, pentru că “cetatea [Ierusalimului ceresc - n.n.] nu are trebuință de soare, nici de lună, ca să o lumineze, căci slava lui Dumnezeu a luminat-o și făclia ei este Mielul. (...) Și noapte nu va mai fi, și nu au trebuință de lumina lămpii sau de lumina soarelui, pentru că Domnul Dumnezeu le va fi lor lumină și vor împărăți în vecii vecilor.” (Apoc. 21, 23; 22, 5).

Aceeași imagine apare și în *Memento mori*, astfel: *Se-nmulțesc semnele vremii, iară cerul de-nserare / Roșu-i de războaie crunte, de-arderii mari, de disperare (...) / Soarele divin ce-apune varsă ultimele-i raze / Pe-a istoriei câmpie mult iubită și se lasă / În oceanul de-ntuneric, ce s-arată inamic. (...) // Marea valurile să-și miște și să tremure murindă, (...) / În catapeteasma lumii soarele să-ngălbenească, / Ai pieirii palizi îngeri dintre flacăre să crească / Și să rupă pânz-albastră pe-a cerimei întins cort.*

Eminescu mai are aici în vedere și versetele de la Matei 24, 6 (“Și veți auzi de războaie și de zvonuri de războaie; luați seama să nu vă speriați, căci trebuie să fie toate, dar încă nu este sfârșitul.”) și Apocalipsă 21, 1 (“și marea nu mai este”).

Numai că, de această dată, metafora eminesciană urmează traiectului impus de Ps. 103, 3 (“Cel ce întinzi cerul ca un cort”) și de Is. 34, 4 (citat deja, în care “cerurile se vor strânge ca un sul”). Un detaliu care nu apare în *Scrisoarea I*, este deci cortul cu catapeteasma de pânză, specifică Vechiului Testament.

Sfășierea *catapetesmei cerești* la sfârșitul lumii, aidoma unei catapetesme de pânză, seamănă foarte mult cu un detaliu iconografic, care ne poartă cu gândul la sfășierea catapetesmei petrecută la Răstignirea și moartea Mântuitorului pe Cruce. Adică, așa cum s-a sfășiat catapeteasma templului la moartea Domnului, așa se va sfășia și *catapeteasma cerului* și se va rupe vălul acestei lumi materiale, care acoperă ochii oamenilor, când va veni Hristos a doua oară, cu slavă multă.

Nu știu dacă această paralelă - inedită pentru mine - îi aparține lui Eminescu, însă mai degrabă aș crede că sursa ei este tot în lecturile sale din cărțile vechi ale Bisericii. De unde anume, nu știu încă.

Psa. Drd. Gianina Picioruș

Preluat din sinaxis.wordpress.com